

Kütüphaneciliğimiz Üzerine

Kütüphanemize gelen son yayınların teknik işlemlerini yaparken, Sayın Hocamız Osman Ersoy'un "Kütüphaneciliğimizde 35 Yıl" adlı kitabı elime gelince bir an duraksadım. Hocamızın anılarının ürünü olan bu kitabı inceledim. Biraz daha geriye giderek Hacettepe Üniversitesi'ndeki öğrencilik günlerime döndüm. Bir de şu anki durumunu, yaptıklarımızı, yapamadıklarımızı gözümün önünden birer birer geçirdim.

Fakültede "Kütüphanecilik" eğitimi alırken, bir mesleğe hazırlandığımı ve bu alanda önemli görevlerin bizleri beklediğini düşündüğümü anımsadım. Öyle olması gerekirdi en azından 4 yıllık bir fakülte eğitimi durup dururken kimseye boşuna verilmez. Ancak umulan her zaman olmuyor, olamıyor. Bir gül bahçesi gibi yerde işe başlamıyorsunuz. Göreve başladığımdan bu yana gördüm ki; Kütüphaneciliğimizde günümüzde yaşadığımız sorunlar halen sayın Osman Ersoy'un 35 yıllık meslek hayatının anı taşlarını oluşturan sorunların aynısı. Yani somut bir ilerleme kaydedilememiş. Yıllar önce de bir "Halk Kütüphaneleri" yasasının çıkması gerektiğinden bahsedilmiş, günümüzde de halen öyle yine kütüphaneciler bir muhasip değildir, üzerlerindeki ayniyat yükü kaldırılmalıdır denmiş, halen de söyleniyor. Kütüphane Haftalarında bolca vaatler verilmiş. Kütüphane ve Kültür çalışanlarının durumu elbette düzeltiliecektir denilmiş ancak hepsi havada kalarak yine en sıcak gündem maddesi olarak bizlere miras kalmıştır. İşte bir çırpıda zihnimizi yoklayarak bizleri meşgul eden sorunlardan bir kesit. Sorunlar hala sayın Hocamız Osman Ersoy "kütüphaneciliğimizin sorunları"¹ adlı makalesindekiyle aynı paralelde.

Ayniyat Talimatnamesi², kitabı; masa, sandalye ile bir tuttuğundan onu hep korunacak bir eşya olarak görmekte, okunacak bir materyal olarak ise hiç düşünmemektedir. Bu nedenle de kitapların zimmetlendiği her kademedeki personel kitabı devamlı okuyucudan sakınmıştır. Bunda da sonuna kadar haklıdır. Çünkü kitap kaybedildiğinde hem bedelini maaşınızdan ödeyeceksiniz, öte yandan bu kayıp risklerine karşı tazminatınız olmayacak.

Taşrada Halk Kütüphanelerinde çalışan meslektaşlarımız bilirler, bir il veya ilçede kütüphaneci olmak, daha doğrusu kütüphane çalışanı olmak ve bunun çevredeki insanlar üzerinde etkisini, prestijini. Bu etkiyi olumlu ya da olumsuz kılmak tamamiyle size kalmıştır. Arkanızda yasal bir gücünüz yoktur. Yürüyeceğiniz yol oldukça dikenli ve bir o kadar meşakkatlidir. Muhtemelen sizden önce çevrenizi sarmış bir önyargının kurbanı oluverirsiniz. Si-

¹ Osman Ersoy, (1993). "Kütüphaneciliğimizde 35 Yıl". Ankara: Kültür Bakanlığı, 190 s.

² a.g.e. 106 s.

³ a.g.e. 262 s.

ze zaman zaman kütüphanede çalışmak için 4 yıl okumaya ne gerek var, ya da kütüphanede ne yapıyorsunuz gibi anlamsız ve özünüze dokunacak sorularla muhatap olursunuz. Ama uygun şartlar varsa zamanla bu önyargıları tersine çevirebilirsiniz. Aldığımız eğitimin hakkını vererek, iyi bir halkla ilişkiler tesis ederek çevrenin ilgisini kütüphaneye ve kitaba çekebilirsiniz. Ancak bu o kadar da kolay değildir. Öncelikle iyi bir “atölye” ye (kütüphane) ihtiyacınız var. Öte yandan günümüz okuyucularının yakından takip ettiği en güncel ve en çok satan kitapları kütüphanenize sağlamalısınız. Elbette bu yeni ve çok okunan kitapları almak için de bir bütçe gereklidir. Bu kaynak sorununuzu mahalli dernekler ve özel idarelerin sağlayacağı mali yardımlarla çözmek zaman zaman mümkün olmaktadır.

Kütüphanelerin ve kütüphanecilerin toplumsal kabul görmesi, halkın bu kurumları kullanma oranları ve sorunlarına getirdikleri çözümlerle doğrudan ilgilidir. Bu nedenle günümüz kütüphanelerinin sürekli ihtiyaç duyduğu “okuyucu” yu bu kurumlara çekmenin yolları detaylı olarak incelemek gerekmektedir. Kütüphanelerimize hep okuyucuların gelmesini, onların kütüphaneleri doldurup taşırmalarını istiyoruz. Yıllardan beri bu böyle. Şu unutulmamalıdır ki; Kültür kurumları halkın yasal bir zorunluluk nedeniyle iş ve işlemleri yaptırdıkları resmi dairelerden (tapu, nüfus gibi) değildir. O nedenle kültür kurumları vatandaşın boş zamanlarında ve içinden geldiği sürece gittikleri kurumlardandır. Gitmediklerinde de yasal bir yaptırımla karşılaşmazlar. Bunun için bizler hizmetlerimizi onlara anlatmak, tanıtmak ve ilgileri çekmek durumundayız. Ve artık resmi daire anlayışı dışında bizler onlara gitmeli ve ulaşmalıyız. Bunun içinde düzenli olarak okurları bilgilendirecek mahiyette bülten, dergi gibi süreli yayınlar aracılığı ile yeni gelen yayınlarımızı, kısa kısa kitap özetleriyle tanıtımlarını yapmalıyız. Ancak yeni yayın yoksa, güncel yayınlar takip edilemiyorsa çıkaracağımız bülten ve dergilerin etki güçleri bununla doğru orantılıdır.

Ülkemizde Kütüphaneciliğimizin ufak gibi gözüксе sorunlarından biri de meslek adıdır. Şahsım adına inanıyorum ki “Kütüphaneci (lik) adı ve onun halkımız gözündeki intibası ile bir yere varmak mümkün değildir. “Kütüphane (ci) tanımlaması halkımızda sanki “boyacı”, “fırıncı” gibi eğitim gerektirmeyen bir meslekmiş fikrinin oluşmasına neden olmuş ve bu kemikleşmiştir. Bu önyargıyı değiştirmek öylesine zor ki hatta mümkün bile değildir. Bu nedenle Kütüphaneciler olarak yeni bir sayfa açmalıyız. Buna da mesleğin adını uygun olacak başka bir adla değiştirerek başlamalıyız. Bu fikrim tabii ki öncelikle tartışmaya açılmalıdır.

Mesleğimiz adına sürekli ve plansız olarak Kütüphane açılması beni oldukça tedirgin etmektedir. Plansız, programsız, personelsiz, kütüphaneci’siz yeni yeni ilçe ve şube kütüphaneleri açarak hem mesleğimizi ucuzlatmaktayız hem de mevcut ve yetersiz kaynakları daha da verimsiz hale getirmekteyiz. Yeni açılan kütüphanelere yıllarca ne personel atanabilmekte ne de kaynak aktarılabilmektedir. Bunun sonucunda da bağış kitaplardan oluşturulan bir koleksiyonla beraber geçici bir personelle sözde “Kütüphane” hizmet-

ti verilmektedir (!). Ülkemiz kültürü adına yurdun her yanında açılan kütüphaneleri olumlu değerlendirebiliriz ama personeli bile olmayan ilçe ve şube kütüphanelerinin “Kütüphaneciliğimize” katkıları ne olabilir? İçerik katkıları olmayacağı gibi mesleğimizi ucuzlatmaktan öte bir kazancımız yoktur. Düşünün bir kere; öğretmeni olmadan bir okulu (köy okulu) açamazken, geçtik kütüphaneci’den bir memuru bile olmayan kütüphaneyi hizmete açmakla ne hedefleniyor acaba? Ya da bu iş için “Ne kadrolu bir personele, ne de eğitilmiş bir kütüphaneciye gerek yoktur” mu deniyor? İşte bütün bunlar bu mesleği ucuzlatan faktörlerdir. Doğal olarak ta birtakım insanların zihninde “Kütüphanecilik” bir “İş midir ya da bir meslek midir” sorusu da ima olacaktır. Bunları aşmanın yolu bu mesleğe biraz olsun düzey kazandırmaktır. Zira “Kütüphanecilik” standartları bakımından ne bina faktöründe, ne personel faktöründe, ne koleksiyon, ne bütçe, ne de okuyucu bakımından yeterli düzeyde değiliz. Personel ücretleri bakımındansa kamunun ücretlileri sıralamasında en sondayız.

Ücret rejimi bakımından her türlü sınıflandırmada hep en sonlarda kalan meslek grubumuzu daha üstlere çıkartmak sanıyorum kendi alanımızda çarpıcı birşeyler yapmaktan geçiyor. Çalıştığımız kütüphanenin fiziksel şartları ne olursa olsun, çeşitli konularda panel, sergi düzenleyelim. İnsanların ilgisini bir nebze olsun kütüphaneler üzerine çekelim. Hatta her yörede olduğu gibi ev hanımlarının hafta sonlarında zaman zaman yaptıkları “kermes” , “el ürünleri sergileri”ni kütüphanelerde yapmaya davet edelim. Bu tür açılımlar bizlerin çevremiz tarafından fark edilmesine yol açacaktır. Yoksa gerçek anlamda “kitap okuru”nun çok az olduğu yurdumuzda kitleleri kütüphanelere çekmek pek kolay değil sanırım. Mesleğimizde her anlamda diğer meslektaşlarına liderlik edecek birine bu günlerde şiddetle ihtiyacımız var. Kütüphaneciler toplumumuzda hak ettikleri yeri, prestiji ve bunlara bağlı olarak ücreti almalıdırlar. Maslov’un Yönetim Teknikleri’nde bahsettiği gibi her insanın önce bir güvenliğe daha sonra bir işe sonra da kabul görmeye (toplumsal kabul) ihtiyacı vardır. Bunlar oluşmadığı zaman veya birisi eksik olduğunda istenilen sonuca ulaşamaz. Bu nedenle kütüphanecilerin mesleklerinde başarılı olabilmeleri için öncelikle toplumsal kabul görmeye ihtiyaçları vardır. Ayrıca aldıkları eğitim gereği de iyi bir ücrete tabii ki. Sayın meslektaşım Fuat Kartal’ın bahsettiği gibi işte bunları devletin ilgili makamlarına anlatacak “O biri” ne, hatta birilerine ihtiyacımız var. “O biri” de sanırım hepimiz olmalıyız.

Tüm meslektaşlarıma saygı ve selamlarımla.

İsmail Akman-Nuran Akman
Bartın İlçe Halk Kütüphanesi

¹ İsmail Akman-Nuran Akman. (1998). “günümüzde halk kütüphanelerinin sorunları ve çözüm yolları” , *Türk Kütüphaneciliği* 12 (1): 65

² Ali Fuat Kartal. (1998). “O biri” , *Türk Kütüphaneciliği* 12 (1): 75.